

Samen naar een hoger niveau.

Audit *à la Crowe*

Accountantsverslag
Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden

7 mei 2025
Eindhoven

Aanbiedingsbrief

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
t.a.v. het algemeen bestuur
Poldermolen 2
3994 DD HOUTEN

Eindhoven, 7 mei 2025

Betreft: **Accountantsverslag boekjaar 2024**

Geachte leden van het algemeen bestuur,

Hierbij bieden wij u het accountantsverslag aan naar aanleiding van onze jaarrekeningcontrole bij Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (hierna afgekort: HDSR). Onze opdracht is het controleren van de jaarrekening op de aspecten getrouwheid en rechtmatigheid.

In het kader van onze opdracht hebben wij in september 2024 een interim controle uitgevoerd. De bevindingen hieruit zijn reeds in een separate management letter gerapporteerd aan de ambtelijke organisatie.

Aansluitend hebben wij in maart 2025 de jaareindecontrole uitgevoerd. De jaareindecontrole is gericht op het vormen van een oordeel over getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening in overeenstemming met de Nederlandse regels voor financiële verslaggeving voor Waterschappen en het vastgestelde normenkader.

Dit accountantsverslag bevat de belangrijkste bevindingen naar aanleiding van de jaareindecontrole. Waar mogelijk doen wij aanbevelingen gericht op verdere verbetering. Deze aspecten doen geen afbreuk aan ons oordeel omtrent de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2024.

Wij hebben dit verslag in concept besproken met de secretaris-directeur, de concerncontroller en de beleidsadviseur control, alsmede de auditcommissie op 28 mei 2025.

Wij vertrouwen erop u middels onze rapportage voldoende geïnformeerd te hebben. Tot het geven van een verdere toelichting op dit verslag zijn wij uiteraard gaarne bereid. Wij danken de medewerkers van HDSR voor de plezierige en constructieve samenwerking.

Met vriendelijke groet, namens ons hele team,

drs. P. Peters RA
Extern accountant

Inhoudsopgave

1. Management samenvatting	4
2. Ons oordeel	7
3. Bevindingen jaarrekening 2024	9
1. Begrotingsrechtmatigheid nettolasten	10
2. Begrotingsrechtmatigheid investeringen	11
3. Materiele vaste activa	12
4. Programma Sterke Lekdijk	14
5. Overige bevindingen	15
4. Overige aspecten	18
5. Bijlage – Tabel fouten en onzekerheden SiSa	20

Totaal aantal pagina's: 21

1. Samenvatting

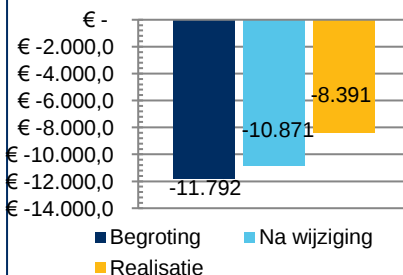
Ons oordeel

Onderwerp	Goedkeurend	Afkeurend	Anders	Toelichting
Getrouw beeld		-	-	De jaarrekening 2024 geeft een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van zowel de baten en lasten over 2024 als van de activa en passiva per 31 december 2024 in overeenstemming met het Waterschapsbesluit.
Rechtmatigheid		-	-	De verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in de jaarrekening 2024 zijn tevens in alle van materieel zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen en zijn in overeenstemming met de wet- en regelgeving zoals opgenomen in het door het door het Algemeen Bestuur vastgestelde normenkader.
Onderwerp	Geen bevindingen	Wel bevindingen	Anders	Toelichting
WNT verantwoording		-	-	Wij hebben vastgesteld dat de WNT-verantwoording, zoals opgenomen in de jaarrekening, voldoet aan de daaraan te stellen eisen .
SiSa bijlage		-	-	Wij hebben de SiSa-bijlage zoals opgenomen in de jaarrekening gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2024. Op grond hiervan melden wij dat geen fouten en/of onzekerheden zijn geconstateerd boven de voor de SiSa geldende rapporteringstoleranties.

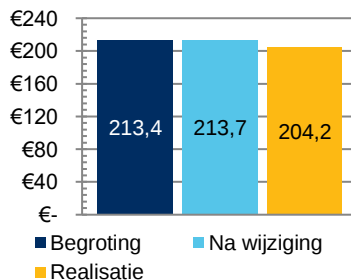
1. Samenvatting

Financiële analyse 2024

Resultaat na bestemmings-reserves in € mln

Bruto lasten in € mln

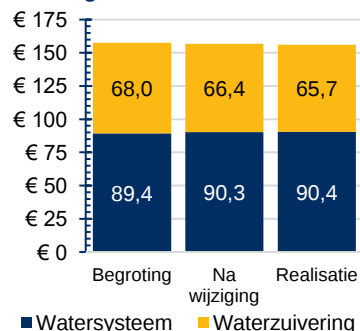

De **begroting** - na mutatie bestemmingsreserves – bedroeg € 11,8 mln negatief. Dit betekent dat voor dit bedrag aanspraak werd gemaakt op de tariefegalisatiereserves. Dit resultaat is gedurende het jaar bijgesteld naar € 10,9 mln negatief, vooral vanwege lagere lasten op het programma zuiver.

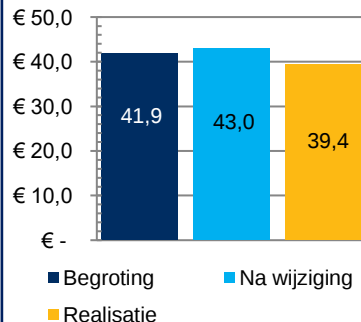
Het werkelijke **resultaat na mutatie bestemmingsreserves** bedraagt € 8,4 mln negatief en is daarmee ca. € 2,5 mln gunstiger dan de bijgestelde begroting. Dit is veroorzaakt door lagere **bruto lasten** van € 9,5 mln, lagere **mutaties uit de bestemmingsreserves** (per saldo € 2,9 mln) en lagere **overige baten** (ca € 3,6 mln). Hoewel een afwijking van € 9,5 mln op de brutolasten in absolute zin groot lijkt, is dit in verhouding met de totale brutolasten minder dan 5%. Belangrijkste reden van deze afwijkingen zijn de lagere personeelskosten (ca 66% van de brutolasten) als gevolg van niet vervulde vacatures. Hierdoor blijven de lasten achter op begroting, en zorgt dit tevens voor minder uitnutting van reserves en lagere activering van lasten. Hoewel HDSR gebruik maakt van het instrument loonsomsturing, zodat flexibiliteit in de invulling bestaat, is HDSR het ook niet gelukt de openstaande vacatures in te vullen met inhuurkrachten. Wij hebben aandacht gevraagd voor tijdige bijstelling (zie H 3.1).

De **totale belastingbaten** bedragen € 156,1 mln en zijn bijna € 1,2 mln lager dan initieel begroot. Dit was voor een belangrijk deel al voorzien in de bijgestelde begroting. De nadelen zitten net als voorgaand jaar binnen de categorie zuiveringsheffing bedrijven. De inning is door het waterschap uitbesteed aan BGHU en wordt aldaar door de accountant gecontroleerd. N.a.v. de accountantscontrole bij BGHU heeft een lagere bijstelling plaatsgevonden op de nog op te leggen aanslagen zuiveringsheffing van € 252.000. Wij hebben het management geadviseerd samen met BGHU het ramingsproces achter de zuiveringsheffing nader te analyseren.

Belastingbaten in € mln

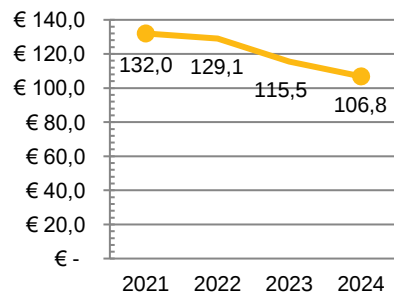
Overige baten in € mln

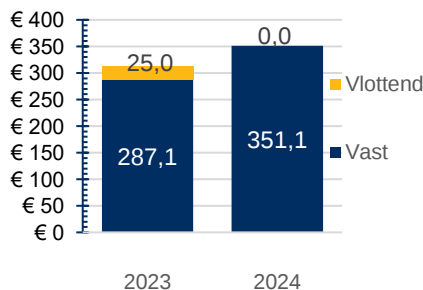
1. Samenvatting

Financiële analyse 2024

Eigen vermogen in € mln.

Externe financiering in € mln

Het **eigen vermogen** van Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden neemt af met € 8,7 mln naar € 106,8 mln eind 2024. Deze daling in het eigen vermogen was reeds voorzien en hangt samen met de keuze om de tarief-egaliseriereserves in te zetten ter dekking van hogere kosten.

Het eigen vermogen – voor resultaatbestemming - bestaat uit:

- € 84,3 mln uit tariefegaliseratie reserves, waarvan € 36 mln voor Zuiveringsbeheer en € 48,3 mln voor Watersysteembeheer. Deze reserves zijn nodig om toekomstige tariefstijgingen te kunnen dempen, gezien de toekomstige investeringsambitie van het waterschap.
- € 18,6 mln uit overige bestemmingsreserves (BR). Deze zijn per saldo fors afgenomen, vooral door de vrijval van de BR gekanaliseerde Hollandse IJssel ten gunste van de egaliseriereserve Watersysteembeheer. De mutaties zijn conform bestuursbesluiten.
- € 12,3 mln algemene reserve, ter dekking van risico's. Op basis van de analyse die is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen is de weerstandscapaciteit ruim voldoende. De ratio weerstandsvermogen bedraagt 1,81 en is hiermee binnen de bandbreedte zoals voorgeschreven in de nota reserves en voorzieningen.
- Het onverdeeld resultaat van € 8,4 mln negatief wordt grotendeels onttrokken aan de tariefegaliseratie Zuiveringsheffing op basis van het voorstel resultaat bestemming.

Omdat de activa van een waterschap met name bestaan uit vaste activa, is sprake van een belangrijk deel **externe financiering**. De totale externe financiering is (per saldo) gedurende 2024 toegenomen met € 39 mln en bestaat grotendeels uit vaste leningen.

In 2024 is voor een bedrag van € 75 mln aan nieuwe leningen aangegaan met een gemiddeld rentepercentage van circa 3%. De komende jaren zal de financiering nog verder toenemen. Een en ander hangt samen met de bevoorschotting voor project Sterke Lekdijk door HWBP. De totale rentelast bedraagt circa € 8,6 mln in 2024 (2023: € 8,4 mln). Wij hebben tijdens de controle vastgesteld dat aan de wettelijke voorschriften voor financiering wordt voldaan.

2. Ons oordeel

Onderwerp	Toelichting
Gehanteerde controle- en rapporteringstolerantie	Wij hebben de jaarrekeningcontrole 2024 uitgevoerd met inachtneming van de volgende toleranties, zoals opgenomen in het controleprotocol en ontleend aan de werkelijke lasten. Indien de geconstateerde fouten en onzekerheden het bedrag van de goedkeuringstolerantie niet overschrijden kan in beginsel een goedkeurende controleverklaring worden afgegeven.
Controleverschillen getrouwheid	Doordat tijdens het controleproces nog diverse afrekeningen van verbonden partijen zijn ontvangen, hebben nog diverse correcties plaatsgevonden ten opzichte van de eerste conceptjaarrekening. Uiteindelijk resteren geen ongecorrigeerde verschillen boven de rapporteringstolerantie t.a.v. de getrouwheid van de jaarrekening.
Controleverschillen rechtmatigheid	Er zijn geen ongecorrigeerde verschillen met betrekking tot de rechtmatigheid boven de rapporteringstolerantie over boekjaar 2024 geconstateerd.

2. Ons oordeel

Onderwerp	Toelichting
Schattingen	De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van de baten en lasten. In de jaarrekening van HDSR zijn door het bestuur belangrijke schattingen gedaan ten aanzien: • Nog op te leggen belastingen ultimo 2024 ad € 6,4 mln (2023: € 8,7 mln). Deze zien m.n. toe op nog op te leggen zuiveringsheffing bedrijven die op basis van het waterverbruik over 2024 worden opgelegd. Dit bedrag is gedaald t.o.v. 2023 als gevolg een in 2023 bij BGHU opgelopen achterstand in de opleggingen, die in 2024 is ingelopen; • Voorziening belastingdebiteuren ultimo 2024 ad € 2,2 mln (2023: € 2,1 mln) als onderdeel van de voorziening dubieuze debiteuren; • Voorzieningen (wachtgelden en pensioen (voormalig) bestuurders) ad € 1,08 mln (2023: € 800.000). Deze positie is conform recente actuariële berekeningen opgenomen cf. de uitgangspunten van het ministerie inzake APPA. De daadwerkelijke uitkomst kan afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen zijn in het kader van onze controleopdracht op aanvaardbaarheid beoordeeld. Hierbij hebben wij geen belangrijke tekortkomingen geconstateerd. Wij zijn van mening dat bij de gedane schattingen het voorzichtigheidsprincipe, het realisatieprincipe en het matchingprincipe in acht is genomen.
Verbonden partijen	In uw jaarrekening zijn diverse bijdragen van HDSR aan verbonden partijen verwerkt: • Aquon: bijdrage van € 3,0 mln (2023: € 3,1 mln) • BGHU: bijdrage van € 3,0 mln (2023: € 2,7 mln) • MRB: bijdrage van € 3,4 mln (2023: € 2,9 mln) • Het Waterschapshuis: bijdrage van € 1,4 mln (2023: € 1,3 mln) • Unie van waterschappen: bijdrage van € 0,62 mln (2023: € 0,55 mln) • Participatie in SNB NV en Aquaminerals BV: belangrijke ketenpartners reststromen. De genoemde bedragen zijn verwerkt op basis van de werkelijke jaarcijfers, zoals opgeleverd door de verbonden partij en gecontroleerd door hun accountant. Wij hebben kennis genomen van deze jaarcijfers en stemmen in met de huidige verwerking in uw jaarrekening.

2. Ons oordeel

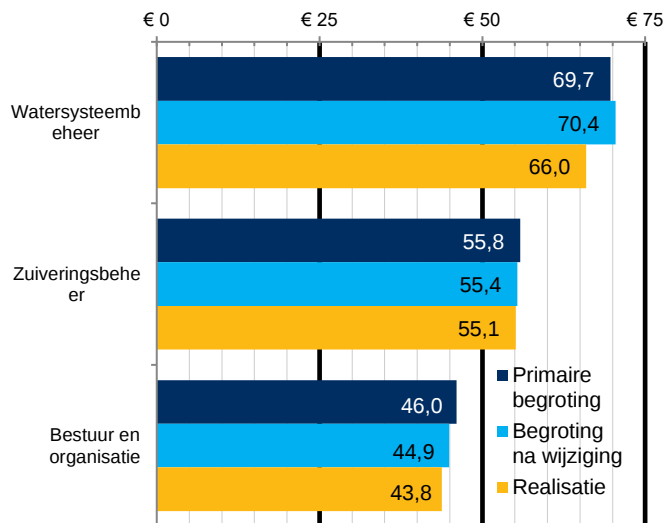
Onderwerp	Toelichting
Bestuursverslag verenigbaar	Wij hebben vastgesteld dat het bestuursverslag overeenkomstig het Waterschapsbesluit is opgesteld en, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening . De programmaverantwoording hebben wij marginaal getoetst wat zoveel betekent als het signaleren van mogelijke tegenstrijdigheden. De accountantscontrole omvat derhalve geen oordeel over de inhoudelijke juistheid en/of volledigheid van de informatieverstrekking opgenomen in de programmaverantwoording.
Interne beheersing	Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen significante tekortkomingen in de interne beheersing geconstateerd. In onze management letter hebben wij enkele belangrijke aandachtspunten opgenomen voor de verdere verbetering van de processen. De belangrijkste aanbevelingen hebben wij gedaan t.a.v. het inkoopproces en projectmonitoring. Wij constateren dat hier binnen de organisatie aandacht is voor de noodzakelijke verbeteringen.

3.1 Begrotingsrechtmatigheid netto lasten

Begrotingsrechtmatigheid netto lasten

Bevinding

Netto lasten per programma in € mln

In het kader van de controle hebben wij onderzoek verricht op overschrijdingen van lasten (lasten minus baten derden) ten opzichte van de geraamde begroting per programma.

Ten aanzien van het programma **Watersysteembeheer** zijn de nettolasten ca € 4,4 mln lager dan begroot vanwege doorgeschoven projectkosten baggeren t.g.v. € 1,4 mln en minder uitgaven voor externe adviezen ad € 2,5 mln.

De nettolasten zijn bij het programma **Zuiveringsbeheer** een fractie lager dan volgens de bijgestelde begroting.

Op het programma **Bestuur en organisatie** is sprake van € 1,1 mln lagere netto lasten door m.n. minder personele lasten a.g.v. niet vervulde vacatures en een ongebruikte stelpost onvoorzien. De belangrijkste niet begrote meevaller betreft de teruggave energiebelasting van ca € 800.000 die uit voorzichtigheid niet begroot was. Er zijn verder geen materiele overschrijdingen op de overige programma's geconstateerd.

In het kader van de komende rechtmatigheidsverantwoording is het zaak alle bekende afwijkingen te verwerken in een begrotingswijziging. Bij de beoordeling van de reserve 'baggeren' hebben wij al geconstateerd dat aandacht is voor de uitnutting van de reserve (zie ook H 3.5), maar wij vermoeden dat op moment dat de analyse eerder was uitgevoerd, ook bijstelling in 2024 had kunnen plaatsvinden. Wij hebben het management geadviseerd dit soort afstemmingen eerder in de P&C cyclus op te nemen.

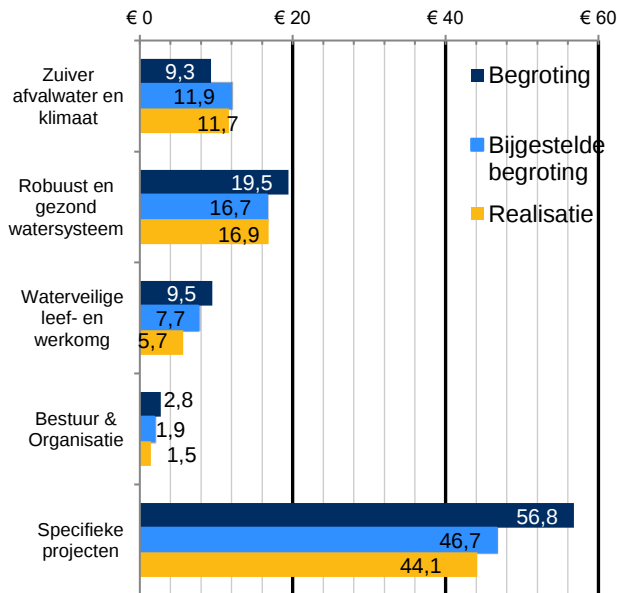
3.2 Begrotingsrechtmatigheid investeringen

Begrotingsrechtmatigheid investeringen

Algemeen

Bevinding

Bruto investeringen per programma in € mln

In het kader van de controle hebben wij onderzoek verricht op overschrijdingen van investeringen ten opzichte van de geraamde begroting en de investeringskredieten. Opvallend is dat structureel lager wordt gerealiseerd t.o.v. de **initiële** begroting. In 2024 was dat 82% en in 2023: 83%. Belangrijkste verklaring hiervoor is bij de initiële begroting de afdelingen een inschatting maken, terwijl bij de bijgestelde begroting de afdeling planning&control de bijgestelde begroting een standaard afslag van 20% neemt o.b.v. ervaringcijfers (zie ook toelichting in bestuursverslag).

Ten opzichte van de bijgestelde begroting is in 2024 94% gerealiseerd terwijl in 2023 dat 100%) was. Belangrijkste verklaring hiervoor is:

- Bij **Waterveilige leef- en werkomgeving** is een onderschrijding van ca € 2 mln te zien als gevolg van onverwachte vertraging op het project Willeskop en minder uitgaven op een 3-tal andere projecten.
- Bij **Specifieke projecten** is een forse onderschrijding te zien van ca € 2,6 mln ten opzichte van de bijgestelde begroting. Dit heeft onder meer te maken met hogere subsidieontvangsten op het project Sterke Lekdijk door een inhaalslag bij het HWBP. Dit laatste onderdeel is lastig te begroten.

Wij hebben van de projecten en investeringen gecontroleerd of ze uitgevoerd zijn binnen het vastgestelde krediet. Alle projecten zijn binnen het moederkrediet gebleven waardoor geen sprake is van overschrijdingen. Lagere realisatie ten opzichte van eerdere ramingen betreffen altijd verschuivingen in de jaarschijf.

3.3 Materiële vaste activa

Materiële vaste activa

	Bevinding																								
Immateriële en materiële vaste activa	Ultimo 2024 bedragen de geactiveerde materiële vaste activa samen circa € 401 mln (2023: ca € 405 mln). In het jaar is voor circa € 35,9 (2023: € 31,7 mln) geïnvesteerd (netto na (subsidie)bijdragen derden) en is voor € 28,7 mln (2023: € 28,5 mln) afgeschreven. Wij hebben de investeringen in 2024 gecontroleerd en vastgesteld dat activering conform de verslaggevingsregels heeft plaatsgevonden. De afschrijvingen zijn getoetst aan het vastgestelde afschrijvingsbeleid. Tijdens onze controle zijn geen materiële afwijkingen van dit beleid geconstateerd.																								
Onderhanden werk	Onze aandacht gaat vooral uit naar de onderhanden werk aangezien hierop de investeringen plaatsvinden. Het saldo onderhanden projecten bedraagt € 49,4 mln (2023: € 37,7 mln). Wij hebben hierbij de volgende opmerkingen: In 2024 is voor € 24,2 mln (2023: € 31,7 mln) aan projecten afgerond en financieel afgesloten. Vanaf 2025 wordt op deze projecten afgeschreven. De grootste (deel)projecten betreffen: <table><tr><th>Code</th><th>Omschrijving</th><th>OHW 2023</th><th>Geactiveerd 2024</th></tr><tr><td>412.....</td><td>Renovatie diverse gemalen – inlaten – stuwen</td><td>1.727.000</td><td>3.314.000</td></tr><tr><td>85.....</td><td>GO RWZI en rg Rhenen</td><td>531.000</td><td>2.020.000</td></tr><tr><td>120...en 13...</td><td>Sterke Lekdijk – Salmsteke</td><td>6.496.000</td><td>8.316.000</td></tr><tr><td></td><td>Overig</td><td>28.974.000</td><td>10.554.000</td></tr><tr><td>Totaal</td><td></td><td>37.728.000</td><td>24.204.000</td></tr></table>	Code	Omschrijving	OHW 2023	Geactiveerd 2024	412.....	Renovatie diverse gemalen – inlaten – stuwen	1.727.000	3.314.000	85.....	GO RWZI en rg Rhenen	531.000	2.020.000	120...en 13...	Sterke Lekdijk – Salmsteke	6.496.000	8.316.000		Overig	28.974.000	10.554.000	Totaal		37.728.000	24.204.000
Code	Omschrijving	OHW 2023	Geactiveerd 2024																						
412.....	Renovatie diverse gemalen – inlaten – stuwen	1.727.000	3.314.000																						
85.....	GO RWZI en rg Rhenen	531.000	2.020.000																						
120...en 13...	Sterke Lekdijk – Salmsteke	6.496.000	8.316.000																						
	Overig	28.974.000	10.554.000																						
Totaal		37.728.000	24.204.000																						

3.3 Materiële vaste activa

Materiële vaste activa			
	Bevinding		
	De belangrijkste onderhanden projecten zijn:		
	Code	Omschrijving	OHW 2023
	M120000	Sterke Lekdijk	11.851.000
	MP901700	Groot onderhoud en verbetering RWZI's	6.565.000
	421608	GHIJ Montfoort	4.266.000
	M401300	WGP Linschoterwaard	1.944.000
	432101	Herstel Oevers Utrecht	1.349.000
	M810900	Nieuwbouw RWZI Zeist	700.000
		Overige	11.754.000
	Totaal		37.729.000
			48.135.000
In 2024 heeft een verschuiving binnen het OHW plaatsgevonden van waterkeringen naar zuiverprojecten. Dit wordt verklaard door enerzijds het activeren van een afgerond deelproject binnen het moederproject Sterke Lekdijk en anderzijds door de vele projecten t.a.v. RWZI's waar onder andere de nieuwbouw Zeist en een aantal groot-onderhoudsprojecten.			
De stijging van het OHW geeft een enigszins vertekend beeld, omdat de bijdragen (verminderingen) credit op de balans zijn verantwoord (conform BBVW).			

3.4 Programma Sterke Lekdijk

Programma Sterke Lekdijk

Sterke Lekdijk	Bevinding
	HDSR heeft op balansdatum ca € 166,4 mln werkelijke uitgaven gerealiseerd (excl subsidies en bijdrage derden). Na aftrek van de subsidies en bijdragen is op balansdatum nog credit € 1,3 mln netto in het onderhandenwerk aanwezig. In 2024 is voor € 26,3 mln aan investeringen (excl uren en rente) gedaan. De verwerkingwijze in de jaarrekening is gecontroleerd en akkoord bevonden. Gezien de complexiteit van dit totaalproject en de financiële risico's, heeft HDSR een apart programma ingericht met een eigen controller en aparte verantwoordingswijze. Via een begrotingswijziging in 2024 heeft het Algemeen Bestuur besloten het moederkrediet van het project Sterke Lekdijk bij te stellen/ te corrigeren naar € 565 mln (was € 550 mln.). De wijziging was vooral technisch van aard. De maximale eigen bijdrage is met € 105 mln ongewijzigd gebleven. De laatste actuele prognose van de programmakosten (T3 rapportage 2024) komt uit op een raming van € 565 mln met een geprognostiseerde eigen bijdrage van € 100,1 mln. Dat houdt in dat nog wel ruimte bestaat in de eigen bijdrage, maar niet meer in de te realiseren kosten. De risico's die zich kunnen manifesteren op een overschrijding zien echter met name toe op de eigen bijdrage. De volgende materiele risico's op een hogere bijdrage zijn door het projectteam onderkend: • Het HWBP wordt steeds kritischer bij de subsidiabiliteit van kosten, waardoor achteraf bepaalde kostensoorten en kostenonderdelen uitgesloten worden van subsidiering; • Het lukt niet altijd de meekoppelkansen volledig vergoed te krijgen; • De uiteindelijke veiligheidsopgave is verkleind, waardoor niet alle grondaankopen volledig subsidiabel zijn; • De kosten per kilometer veiligheidsopgave zijn inmiddels gestegen naar ca € 15 mln per kilometer Belangrijkste verandering t.o.v. eerdere jaren is dat de € 565 mln nu als taakstellend gezien moet worden. Dat houdt in dat het projectteam binnen dit budget de veiligheidstaak moet realiseren. Belangrijker nog is de maximum eigen bijdrage die hierin genoemd is van € 105 mln. Hiervoor is geen risico bedrag opgenomen binnen de algemene reserves, omdat men er vanuit gaat dat eventueel hogere kosten kunnen worden gedekt middels de tariefegalisatiereserve Watersysteembeheer (€ 48,8 mln ultimo 2024) dan wel via een toekomstige tariefsverhoging. Gezien er nog ruimte bestaat in de eigen bijdrage van bijna € 5 mln naast de mogelijkheid om de egalisatiereserve in te zetten, stemmen wij in met deze aanpak van de verwerking van de risico's.

3.5 Overige bevindingen

Overige bevindingen	
	Bevinding
BR Baggeren	Door bestuursbesluit is eind 2023 de voorziening toestandsafhankelijk watersysteem vrijgevallen en is in de plaats ervan voor het onderdeel baggeren een bestemmingsreserve gevormd. Mede op ons advies is het management de bestemmingsreserve blijven monitoren. Eind november 2024 is een consultatienota verschenen waaruit blijkt dat door diverse oorzaken een achterstand is opgelopen en dat eenmalige bijstorting in de reserve in 2026 noodzakelijk zou moeten zijn. Er zijn diverse oplossingsrichtingen aangedragen. Wij vragen aandacht voor een betrouwbare en realiseerbare jaarplanning/ begroting, daar eind 2024 voor ca € 1,4 mln aan uitgestelde projecten zijn doorgeschoven.
Voorziening personeels gerelateerde uitkeringen	Per 1 januari 2022 is HDSR zelf verantwoordelijk voor voldoende dekking inzake de pensioenaanspraken van (oud)bestuurders. Deze is actuariael berekend voor alle betrokken personen en bedraagt € 1,08 mln op balansdatum. Deze voorziening is gebaseerd op uitgangspunten van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Door het pensioenakkoord zullen de pensioenen van oud-bestuurders op termijn naar het ABP worden overgedragen. Hoe en onder welke voorwaarden is nog niet duidelijk. Het adviesbureau dat de pensioenen doorrekent, geeft naar de berekening op ministeriele uitgangspunten ook een berekening/ benadering van de voorziening bij overdracht aan het ABP. Per 31-12-2024 zou deze voorziening ruim € 600.000 hoger zijn. Wij adviseren dit verschil mee te nemen in de risicoanalyse bij het weerstandsvermogen. Daarnaast houdt HDSR de voorziening persoonsgebonden budget (PBB) aan die per medewerker voor €1.200 per jaar (met een maximum van € 6.000 per medewerker volgens de CAO) wordt gevormd. Deze voorziening wordt o.b.v. begrote ervaringscijfers van de algemene uitnutting opgebouwd. Indien uitnutting onverwachts hoger uitvalt, zal bijgestort worden tot het maximum. Wij vinden deze benaderingswijze redelijk en wordt consistent toegepast. Wij stemmen daarom in met deze verwerking. Verder dient HDSR voor voormalig personeel, dat niet vrijwillig is vertrokken, uit hoofde van het eigen risico inzake werkloosheid een voorziening aan te houden. Deze is gevormd met een inschatting per betrokken persoon van de duur van de werkloosheid. Wij vinden dat deze inschatting bij beste benadering is gemaakt.

3.5 Overige bevindingen

Overige bevindingen	
	Bevinding
Aanbestedings-rechtmatigheid	HDSR heeft in haar normenkader opgenomen dat al haar inkopen moeten voldoen aan het Europese aanbestedingsbeleid. Dit houdt in dat leveringen en diensten in beginsel onder de drempel van € 221.000 moeten blijven en werken onder een drempel van € 5,538 mln. HDSR voert doorlopende het jaar zelfstandig VIC controles uit in samenspraak met de inkoopadviseurs en heeft geconstateerd dat € 76.000 onrechtmatig is aanbesteed. Wij zijn de controles van VIC nagegaan, hebben daarnaast zelfstandig controles uitgevoerd en komen tot dezelfde conclusie. Gezien de rapporteringstolerantie van € 105.000 is deze afwijking niet meegenomen in de foutenevaluatie. Daarnaast verwacht het maatschappelijk verkeer een actieve rol van de accountant bij het signaleren van fraude- en corruptierisico's alsmede het detecteren ervan. Hierbij steunen wij in eerste instantie op de risicoanalyse en het zelfcontrolerende vermogen van HDSR. Eind 2023 is HDSR gestart met beleid te formuleren rondom het onderwerp fraude & corruptie, maar dit is door diverse factoren nog niet afgerond. Wij adviseren dit project in 2025 af te ronden. Daarnaast maken wij zelf ook een risicoanalyse ten aanzien van fraude en corruptie voor niet alleen HDSR, maar ook sectorbreed waarbij een van de belangrijkste aandachtsgebieden het onderwerp inkopen en aanbesteden onder de EU aanbestedingsgrens is. Wij merken op dat het toetsen van de inkopen door HDSR aan het eigen inkoopbeleid nog geen vast onderdeel uitmaakt van de het VIC-plan. Wel wordt het eigen inkoopbeleid meegenomen indien een geselecteerd item daaraan dient te voldoen. Wij hebben het management geadviseerd de toets op het interne inkoopbeleid structureel voor 2025 in het VIC plan op te nemen.
Belang SNB en bestemmingsreserve	Bij de aankoop van de aandelen in SNB (Slibverwerking Noord-Brabant) per 1-1-2023 is naast de intrinsieke waarde van het aandelenbelang €2,4 mln groot, een bedrag aan overwaarde van € 5,25 mln betaald. Volgens besluit van het algemeen bestuur is een bestemmingsreserve ingesteld ter dekking van de jaarlijkse herwaardering ten laste van het resultaat. In principe loopt deze herwaardering gelijk met de resterende levensduur van de slibverwerkingsinstallatie, zoals door SNB in haar jaarrekening verwerkt (op dit moment tot 2037). HDSR heeft voor 2024 getoetst of dit in lijn ligt met de werkelijke cijfers van SNB en komt niet tot een materiele afwijkingen. Wij stemmen in met deze verwerkingswijze.

3.5 Overige bevindingen

Overige bevindingen	
Voortgang project rechtmatigheidsverantwoording	Bevinding
	Wij hebben in de managementletter reeds gerapporteerd over de voortgang van de rechtmatigheidsverantwoording aan het management en de directie. De eerste stap in dit proces is de kaders vast te leggen middels het aanpassen van de financiële verordening, de controleverordening als ook de kaders rondom het M&O beleid. Hoewel enige vertraging in het proces is opgelopen, mede door externe factoren zoals vertraging in de aanpassing van het waterschapsbesluit, zullen voornoemde documenten voor de zomer van 2025 zijn vastgesteld. Daarmee ligt HDSR voor boekjaar 2025 nog op koers voor een soepel proces van de rechtmatigheidsverantwoording. Ten aanzien van de jaarrekening 2024 stellen wij vast dat de eerste stappen in het aanscherpen van het onderwerp begrotingsrechtmatigheid zijn genomen. In diverse gesprekken met het management stellen wij vast dat aandacht is voor dit onderwerp en dat men zich van bewust is dat begrotingswijzigingen tijdig moeten worden doorgevoerd. Ten aanzien van dit onderwerp hebben wij in dit accountantsverslag enkele aanbevelingen gedaan. M.b.t. het voorwaardecriterium is de aanbestedingsrechtmatigheid het belangrijkste onderwerp. Wij constateren al een aantal jaren dat rechtmatigheidsfouten op dit gebied structureel afnemen als gevolg van de inzet van inkoopadviseurs en aanpassingen in het proces. Wij hebben bij het management extra aandacht gevraagd op dit gebied voor de aanbestedingen onder de Europese grenzen, maar dan eerder gericht op het onderwerp fraude en corruptie als ook misbruik en oneigenlijk gebruik. Hierop is toegezegd het interne controleplan op deze punten aan te scherpen.

4. Overige aspecten in relatie tot onze controle

Onderwerp	Toelichting
Geen beperkingen in de reikwijdte van onze controle	Er zijn geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle opgetreden. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door de medewerkers van HDSR de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.
Fraude	De verantwoordelijkheid voor het voorkomen en ontdekken van fraude ligt primair bij het bestuur. Onze rol als accountant is om vast te stellen dat de jaarrekening vrij is van materiële afwijkingen door fouten of fraude. Bij fraude is het risico dat een afwijking niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, omdat fraude vaak samen gaat met activiteiten om de fraude te verhullen. Onze werkzaamheden ten aanzien van fraude bestaan onder andere uit: • Alertheid op fraudesignalen gedurende de controle; • Evalueren en bespreken van mogelijkheden tot fraude en fraudesignalen met het management; • Het uitvoeren van een analyse op handmatige journaalposten, onder andere om ingrijpen van het bestuur in de interne beheersing te kunnen identificeren; • Het uitvoeren van controlewerkzaamheden op schattingsposten, onder andere om oneigenlijke beïnvloeding door het bestuur te kunnen identificeren; • Het beoordelen van rechten in de financiële administratie en de bankapplicatie, met als doel om fouten en fraude in de uitgaande betalingen te kunnen identificeren. Er zijn gedurende 2024 door ons geen materiële fraudegevallen geconstateerd en er zijn ons eveneens geen vermoedens van fraude bekend. Daarnaast heeft uw dagelijks bestuur dan wel de concerncontroller uit hoofde van de ambtelijke organisatie aan ons geen melding gemaakt van geconstateerde fraudegevallen of andere fraudesignalen.
Claims en juridische procedures	Er zijn geen belangrijke (dreigende en niet gewaardeerde) claims en/of juridische procedures met een mogelijke materiële impact op de cijfers per ultimo 2024, anders dan toegelicht in het bestuursverslag.

4. Overige aspecten in relatie tot onze controle

Onderwerp	Toelichting
Gebeurtenissen na balansdatum	Er zijn geen belangrijke gebeurtenissen na balansdatum .
Geautomatiseerde gegevensverwerking	Wij hebben vanuit onze controle op de jaarrekening geen belangrijke bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.
Onafhankelijkheid	Wij zijn onafhankelijk van uw hoogheemraadschap en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels (Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij Assurance-opdrachten (VIO)) ten aanzien van onafhankelijkheid.
Openstaande punten	<u>Bespreking accountantsverslag met portefeuillehouder en auditcommissie.</u> <u>LOR</u>

5. Bijlage 1 – Tabel fouten en onzekerheden SiSa

Nummer	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in €	Toelichting fout / onzekerheid
E87	Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater	-	-	n.v.t.
E107	Subsidieregeling stimulering uitvoering maatregelen Deltaplan Agrarisch Waterbeheer	-	-	n.v.t.
L7B	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland	-	-	n.v.t.
Strekking controleverklaring				
Strekking controleverklaring rechtmatigheid:		Goedkeurend		
Strekking controleverklaring getrouwheid:		Goedkeurend		

Smart decisions. Lasting value.